

P. M.

Suomen Pankin luotonanto 29/2 1924 nousi kaikkiaan 651.373.700 markkaan. Siitä oli rediskonttausluottoa 327.936.800 markkaa eli 51,94 % ja suoranaista luottoa 303.436.900 markkaa eli 48,06 %. Suoranaisesta luotosta oli 4.387,000 markkaa eli 1,44 % hypoteekkilainoja ja 646.400 markkaa eli 0,21 % kassakreditivilainoja sekä jäännös 298.403,500 markkaa eli 98,35 % vekseleitä.

Rediskonttausluottoja on myönnetty useimmille yksityispankeille määräjäksi tai toistaiseksi sovittuihin maksimimääriin asti. Kahdelle suurimmalle pankille paremmin kuin Helsingfors Aktiebankille-kaan, joka viimeksiin pitkiin aikoihin ei yleensä ole rediskonttausluottoa nauttanut, ei tällaisia maksimimääriä ole vahvistettu, vaan on niiden vekseleitä yleensä rediskonttattu niin paljon kuin ne ovat halunneet. Rediskonttatut vekselit ovat yleensä olleet tavaravekseleitä tai teollisuuden liikevekseleitä, mutta melkoisessa määrässä on esiintynyt myös puhtaita finanssivekseleitä. niiden joukossa asianomaisten liikkeiden omia vekseleitä, joilla ei paremmin tavaran myynnin kuin tuotannon-kaan kanssa ole ollut mitään yhteyttä.

Hypoteekki- ja kassakreditiviluotot ovat, kuten yllä olevista numeroista näkyy, supistuneet jokseenkin vähin. Hypoteekkiluoton nauttijain joukossa on Suomen Hypoteekkiyhdistys ainoa huomattavampi. Sille on myönnetty erityisen huokeilla ehdoilla 4,5 miljoonan markan luotto, jonka takaisinperiminen nähtävästi toistaiseksi on lykättävä tuonnemmaksi. Muut tämän luottomuodon käyttäjät nauttivat yhteensä ainoastaan 87.000 markan luottoa. Kassakreditiviluoton käyttäjistä taas on Osuuskausojen Keskuuslainarahasto osakeyhtiö ainoa huomattavampi asiakas. Sille myönnetty luotto nousee 10 miljoonaan, joskaan se ei viime aikoina ole suurinta osaa siitä käyttänyt. Korke tällökin yleishyödylliselle laitokselle on määrätty 2 % alle pankin alimman diskonttokoron. Muut luotot tällä tilillä ovat aivan vähäpätöisiä.

Pankin myöntämästä välittömästi vekseliluotosta tuli tase-luvain 75 miljoonaa markkaa 32 kauppaliikkeen osalle, 217 miljoonaa 20 teollisuusliikkeen osalle sekä jäännös noin 6 miljoonaa sekalaisen luotonauttajain osalle. Kauppaliikkeiden nauttima luotto teki siis 25,2 % ja teollisuus liikkeiden 72,6 % Pankin myöntämästä välittömästi

kauppa- ja teollisuuslaitosten ja yritysten, valtakunnalliset yhteisö-
vekseliluotosta.

Kauppaliikkeiden nauttima luotto oli, mikäli täällä saattoi päätellä yleensä kokonaisuudessaan luottoa puhtaita tavaravekseleitä vastaan. Niinkään oli 7 teollisuusyrityksen nauttima luotto, yhteensä 3,2 miljoonaa markkaa kokonaisuudessaan puhtaiden tavaravekselien diskonttausta. Kuuden teollisuusyrityksen nauttima luotto yhteensä 40,5 miljoonaa markkaa oli osittain tavaravekseliluottoa arviolta 6,0 miljoonan markan määrään, osittain, arviolta 34,5 miljoonan määrään puhtaasta finanssiluottoa, orjailta osalta melko "jäätynyttäkin" sellaista. Muut 7 teollisuusasiakasta olivat puuteollisuusyrityksiä ja nauttivat ne yhteensä 173,4 miljoonan diskonttoluottoa veksleitä vastaan, joissa asianomaiset toiminimet sekä niiden tytäryhtiöt tai johtokunnan jäsenet olivat vekseliosallisina. Mikäli saattoi päätellä oli tämä luotto ainakin suurimmalta osaltaan liikkuvaa liikeluottoa, jonka avulla tavaran valmistamista ylläpidettiin ja joka säännöllisesti kyyntikauden loppuun mennessä tulee takaisinmaksetuksi. Näiden luottojen määrät, vaikka jekseenkin suuria yhtä liikettä kohden, eivät liikkeiden suuruuteen nähden näyttäneet sellaisinaan kohtuuttoman korkeilta. Ottaen huomioon, että suuret liikkeet yksityispankeissa nauttivat osittain varsin huomattavia luottoja ja että Suomen Pankki kolmen tähden ryhmään kuuluvan liikkeen sekä erään neljännen liikkeen puolesta, joka ei nykyään nauti välitöntä luottoa Pankissa, on takausmitoituksissa lähes 550 miljoonan markan määrät, eivät nämä luotot näytä olevan Pankille ilman riskiä. Useat näistä luotoista aiheutuvat pääasiassa valuttapoliittisista syistä.

Jos Pankki tahtoo saada korkeammalleen asiallista merkitystä rahamarkkineilla, tulee sen esiintyä luoton myöntäjänä. Ja mitä maineisuusmäärässä muodossa se luottoa voi myöntää sitä parempi suhteessa. Mutta toiselta puolen Pankin asema setelipankkina pakottaa sen rajoittamaan riskinsä luotonannosta mahdollisimman vähin sordi värsään etteivät sen toimenpiteet johda luottoinflationiin. Pankin vähäiset omat varat sekä voimassa olevat setelikatonmääräykset tekevät mahdolliseksi ainoastaan muutamien luottoemotejen käyttäminen.

Ensinnäkin näyttää selvältä, että Pankin on myönnettävä redie-

konttausluottoa mikäli terveesti ja hyvin heidötet, vakavaraiset yksityispankit sitä tarvitsevat ja voivat jättää Suomen Pankkiin todellisia liikevokseleita, jotka edustavat joko myytyä tai valmistavaa tavaraa. Sitä vastoin näyttää olevan syytä tutustua eräitä yksityispankkeja siihen, ettei ole hyvin järjestyksomakkaista rediskontattavaksi esittäviä puhtaita finanssivokseleita, joilla parommin tavaran myynnin kuin tuotannonkannan kanssa ei ole mitään tekemistä ja joita kerta toisensa jälkeen jopa usein vuodesta vuoteen uudistetaan. Ei ole myöskään paikallaan, että rediskontausluotto jollekin tai joillekin pankeille muodostuu "jäätynneeksi" luotoksi, joka kunkin vuodesta kantauteen ja vuodesta vuoteen pysyy jokseenkin muuttamattomana eikä pyrkii jatkuvasti kasvamaan, koska sellainen asiasin tila osoittaa, että asiantomaisen pankin luotonanto on suurempi kuin mitä sen omat varat ja säännöllinen lainavero edellyttäisivät ja että Suomen Pankki siten myötävaikuttaa krediitti-inflationiin. Rediskonttausluoton myöntämisellä ei sanottavasti voida vaikuttaa yleiseen korkotasoon.

Helkeistä suurempi merkitys on siinä suhteessa Pankin välittömällä luotonannolla, koska yksityispankit sen johdosta helposti voivat menettää parhaimman osan luotonannostaan, jos niiden velottamat korokmäärät eivät ole oikeassa suhteessa Suomen Pankin korokmääriin.

Voimassa olevien setelikatemääräysten mukaan kelpaavat sekundääriseksi setelikatteeksi ainoastaan vokselit, joiden maksupäivään ei ole kolmea kuukautta pitempi aika ja joiden maksamisesta on vastuussa ainakin kaksi täysin vakavaraista henkilöä tai toimintaa. Sitä vastoin ei hypoteekkilainoja eikä kassakreditiiveja lasketa setelikatteeseen, vaan rasittavat ne Pankin ehdotonta käyttöä setelinanto-oikeutta. Niiden kausen kuin Pankin omat varat ovat siksi pienet kuin ne nykyään ovat ja valuutan vakaamattomuudesta edelleen saattaa olla odotettavissa tappioita, jotka supistavat käyttöä setelinanto-oikeutta, näyttää välttämättömiltä rajoittaa luotonanto hypoteekkilainojen ja kassakreditiivien suhteessa vähimpään mahdolliseen. Käyttämätön setelinanto-oikeus on nimittäin nykyään, huolimatta siitä että julkaistut tila ilmoitukset osoittavat sen 70 - 100 miljoonaksi, tosiasiallisesti nollassa jos otetaan huomioon Pankin saatavana saatavat Ramma Wood O/Y:ltä, jotka

siis luotonannollisten tavarain ja vapauttavat vasta kuin tavara on myyty, mikä ainakin viestiteollisuudessa, jossa rahaa kierto on hidasta

muodollisesti ovat siirretyt Stockholms Enskilda Bankille. Tosin kevään kuluessa on odotettavissa käyttämättömän seteliaino-oikeuden kasvua noin 100 miljoonalla, mutta ottamalla huomioon edelläviitattut asianhaarat, on suuri varovaisuus edelleen tarpeen.

Mitä Pankin muihin omaan luotonantoon tulee, näyttää ensinnäkin luottoa puhtaita ensiluokkaisia tavaravekseleitä vastaan olevan syytä suosia. Tämänlaiset vekselit ovat sellaisia, että ne luonteensa mukaisesti erikoisen hyvin soveltuvat muodostamaan keskuspankin setelikattetta. Ne "maksavat itse iteensä" ja siten todella saattavat Pankkiin takaisin sen setelimäärän, joka niitä vastaan diskontattaessa on laskettu liikkeeseen. Ne ovat myös jokseenkin riskivapaita, vastuu kun aina jakaantuu suhteellisen pienissä erissä monien vekseliosallisten kesken. Ensiluokkaisia tukkukauppaliikkeitä ei tosin maassa niiden lisäksi, jotka jo ovat Pankin asiakkaita kovin paljon ole, mutta jonkun verran mahdollisuuksia tämän luottomuodon tarveeseen laajentamiseen näyttää kumminkin olevan olemassa. Erityisesti näyttää mahdolliselta ja tarkoituksenmukaiselta laajentaa tätä luottoryhmää myöntämällä vakavareisille kotimaista kulutusta palveleville teollisuusyrityksille oikeuksia diskontata ostajien sa huväksymiä puhtaita tavaravekseleitä.

Mutta varsinaisten tavaravekselin kokonaismäärä on joka tapauksessa maassamme siksi pieni, että Suomen Pankin luotonanto, vaikkapa suurin osa niistä kerääntyisi Suomen Pankkiin, jäisi jokseenkin vähäiseksi ja esimerkiksi yksityispankkien kokonaisluotonantoon verraten suhteellisesti merkitykseettömäksi. Näin ollen näyttää meidän oloissamme välttämättömältä Suomen Pankin luotonannossa laajentaa tavaravekselin käsitettä siten että siihen luetaan kuuluvaksi tai sen kanssa ainakin rinnastetaan ne vekselit, joilla teollisuusyritykset hankkivat lyhytaikaista luottoa nimenomaan vientitavaran välitöntä tuotantoa varten ja jotka luotot säännöllisesti tulevat suoritetuiksi silloin kuin tuotettu vientitavara myydään. Tämänkaltaiset teollisuuden liikevekselit eivät tosin täysin vastaa varsinaisia tavaravekseleitä, joiden edustama tavaramäärä vekselin juoksuaikana tulee myydyksi yleiseen kulutukseen ja seteleillä maksetuksi, kun taas nyt puheenalaisissa tapauksissa vekseliä vastaan saadut rahat sidotaan tuotannonaliseen tavarahan ja vapautuvat vasta kun tavara on myyty, mikä useinkin vientiteollisuudessamme, jossa rahan kierto on hidasta

ja myynnit toimitetaan sesonkittain, tapahtuu vasta vekselin kierojan kulut-
tua, aiheuttaen siten tarpeen uudistaa vekseleitä. Mutta ottaen huomioon sen
suuren merkityksen, mikä vientiteollisuudella on valuuttapolitiikan menestyksel-
liseen hoitoon nähden, näyttää joka tapauksessa kohtuulliselta ja Pankin tar-
koitusperien mukaiselta ja niiden toteuttamista parhaiten edistävältä että
tämäkaltaisia teollisuuden liikevekseleitä käsitellään korkomäärin y.m.
nähden samalla tavalla kuin puhtaita tavaravekseleitä. Jos teollisuuden
vekselit sitä vastoin muodostuvat "jäätäneeksi" kreditiksi, siirtyen maksa-
mattomina toiseen vientikauteen tahi jos niillä saadut varat ovat sidotut
pitkä-aikaisiin sijoituksiin kuten tehtaiden laajennuksiin, koneistojen
uudistuksiin tahi muuhun sellaiseen, näyttää asianmukaiselta että niitä
käsitellään "muina vekselinä", joista velotetaan korkeammat korkomäärät ja
jotka mikäli mahdollista karkoitetaan Suomen Pankista. Teollisuuden varsi-
naisiin liikevekseliin nähden on kumminkin otettava huomioon, että vas-
tuussa niistä asiallisesti on vain yksi asiakas, jolla tavallisesti muu-
tenkin on varsin suuri velkataakka ja joka sen vuoksi on suuressa määräs-
sä riippuvainen konjunktuurien vaihteluista. Näiden vekselin summat liik-
kuvat myös tavallisesti miljoonissa, usein kymmenissä miljoonissa markois-
sa. Joskin siis Suomen Pankin periaatteellisesti on oltava valmis diskon-
teeraamaan tämäkaltaisia vekseleitä ja niihin soveltamaan alimpia korko-
määriä on tähän luotonantomuotoon nähden erinomainen varovaisuus tar-
peen. Suomen Pankille setelipankkina on vaarallista ottaa niskoilleen yh-
den asiakkaan puolesta kovin suuria riskejä, koska sellaisen asiakkaan jou-
tuminen tilapäisestikin maksukyvyttömäksi, saattaa koko maan talouselämäl-
le aiheuttaa arvaamattomia häiriöitä sen kautta että Suomen Pankin sellai-
sessa tapauksessa on pakko siirtää tällaisen asiakkaan vekselit ulkopuo-
lelle setelikatteen ja Pankin toimintamahdollisuudet siten muun elinkeino-
toiminnan tukemiseksi supistuvat jopa saattavat hävitä kokonaankin. Kun
tämän ryhmän asiakkaat useasti nauttivat luottoa samanaikaisesti Suomen
Pankissa ja jossakin yksityispankissa on myös se vaara lähellä, että jos yk-
sityispankit syystä tai toisesta haluavat päästä asiakkaasta, ne sopivan
hetken tullen pyrkivät työntämään sen kokonaisuudessaan Suomen Pankille.
Näin ollen näyttää välttämättömältä, että tällaisiin asiakkaisiin nähden
niiden taloudellisen aseman ja mahdollisuuksien perusteella ennakolta määri-
tellään se maksimivastuu, johon Pankki asiakkaan puolesta voi mennä ja se

selvästi asiakkaalle ilmoitetaan, jotta hän sen mukaisesti voi toimintansa suunnitella. Milloin rahottaminen tapahtuu yhdessä jonkun yksityispankin kanssa on sen lisäksi viimeksi mainitun kanssa nimenomaisesti sovittava kummankin pankin osuudesta luottoon ja velvollisuuksista. Jos mahdollista, on näissä sopimuksissa pyrittävä siihen, että Suomen Pankin osuus luotosta ja muusta vastuusta on paremmin turvattu kuin yksityispankin joko realivakuuksilla tai yksityispankin takuulla. Viimeksi mainitun pyrkimykseen toteuttaminen saattaa tosin jossain määrin heikentää Suomen Pankin luotonannon vaikutusta korkomarkkinoihin, mutta ei kuitankaan tee sitä merkityksettömäksi.

Kun Suomen Pankin omat varat nykyään kaiken kaikkiaan nousevat ainoastaan pariin sataan miljoonaan markkaan ja käyttämätön setelinanto-oikeus parhaassakin tapauksessa korkeintaan sataan määrään, näyttäisi varovaisuus vaativan, ettei Pankin oma riski yhden asiakkaan puolesta missään tapauksessa saisi nousta yli sadan miljoonan markan. Tätä nykyä on Pankilla kolme asiakasta, joihin nähden Pankin vastuu on suurempi kuin 100 miljoonaa, nimittäin Gutzeit, Rosenlew ja Kemi-yhtiö. Pankki on nimittäin takuussa kummankin ensimmäitun liikkeen puolesta miljoonasta punnasta ja Kemi-yhtiön puolesta 500.000 punnasta, minkä ohessa nämät liikkeet helmikuun lopussa saivat Suomen Pankissa välitöntä luottoa, Gutzeit 13 miljoonaa, Rosenlew 45 miljoonaa ja Kemi 50 miljoonaa markkaa. Gutzeit yhtiöön nähden näyttää vastuun supistaminen jokseenkin vaikealta, koska se ei voi hankkia yksityispankkien takatakuutta ja koska on varsin hankalaa myös hankkia sellaisia valtuuksia, että valtio voisi mennä takuuseen yhtiön puolesta. Nykyään on sovittu, että valtio toisella puolella ottaa osaa yhtiön rahoittamiseen kotimaassa, mutta ulkolaiset takuut yhtiön puolesta ovat yksin Pankin niskoilla. Yhtiön suhteeseen nähden valtioon ei nykyinen asiantila kumminkaan näytä yhtä vaaralliselta kuin muihin yhtiöihin nähden ainakaan niin kauan kuin valtion oma kassatilanne on niin vahva kuin se nykyään on. Mitä sitä vastoin tulee Rosenlewiin, jonka varsinainen rahoittaja on Nordiska Föreningsbanken ja Kemi-yhtiön, jonka varsinainen rahoittaja on Helsingfors Aktiebank, niin ovat ne tosin maan suurimpia teollisuusyrityksiä, joilla on uudet ajanmukaiset teollisuuslaitokset ja jotka työskentelevät nykyisissäkin oloissa huomattavalla voitolla, mutta siitä huolimatta näyttävät nykyiset riskit niiden puolesta Suomen Pankille liian suurilta.

Toimenpiteisiin niiden vähentämiseksi ja toisin järjestämiseksi onkin ryhdytty.

Pankin omista suuremmista asiakkaista nykyään ainoastaan Rauma Wood O/Y. antaa aihetta huoleen, mutta kun Suomen Pankki tähän yhtiöön nähden on tosiasiallisesti ainoa luotonantaja, ei asemassä tässä kohdin voida parantaa muuta tietä kuin jatkamalla sitä hallintotilassa, johon yhtiö jo on asetettu.

Tuloksensa edellä olevasta olisi

Että Suomen Pankin saadakseen korkopolitiikkansa tehokkaaksi tulee edelleen kehittää välitöntä luotonantoaan, jolloin seuraavia näkökohtia on otettava huomioon:

- 1:o) että Pankin hypoteekki- ja kassakreditiviulutot toistaiseksi ovat supistettavat mahdollisimman vähään;
- 2:o) että Pankin kotimaisessa luotonannossa on ensi kädessä diskontattava puhtaita tavaravekseleitä;
- 3:o) että vientiteollisuuden liikevekseleitä korkomäärin nähden kumminkin on käsiteltävä saman arvoisina varsinaisten tavaravekseleiden kanssa;
- 4:o) että teollisuuden "jäätäneet" vekselit sitä vastoin ovat viettävät korkeampaan korkoluokkaan;
- 5:o) että Pankin yksityiset riskit on pyrittävä supistamaan ainakin alle sadan miljoonan merkan;
- 6:o) että milloin Suomen Pankki jotakin yritystä yhdessä jonkun yksityispankin kanssa rahottaa, selvä sopimus kummankin pankin myönnettävästä luotosta on aina etukäteen tehtävä ja mikäli mahdollista yritysten koko rahottaminen saatettava yksityispankin vastuulle.